

A RÓKAHEGYI ÚJ BARLANG

Irtai: Szilvássy Gyula

Tájékoztatónk 1959. októberi számában már beszámoltam a Rókahegyi barlang feltárásának körülményeiről, most a barlang geológiai felépítéséről kívánok beszámolni.

A Pilis-hegység Kevély-hegycsoport É-i, magasabb vonulataihoz tartozik a NYENY-NDK irányban húzódó Rókahegy /254 m/, amely Ny- és É-felé lakásan ereszkedik a budakalászi mésztufa fennsík D-i nyulványára. A hegycsoport alapzata felső-triászkeri réteg, amely sok helyen felszínre is felkerült. A Rókahegy É-i és Ny-i oldalán csak foltokban található felső-eocén kora nummulinás mészkő. A hegy dachsteini mészkőből áll, amely ősmaradványokban szegény kőzet és amely a kéregmozgás következtében Ny-felé lesüllyedt. Szerkezetében törések keletkeztek és a harmadkori rétegek jelentek meg Ny-i lejtőjén. A hegy D-i és K-i oldalán nagy mészkőfejtők vannak, amelynek oldalfalán hévizes nyomok láthatók.

A barlang a Rókahegy D-i oldalán az egyik eocén mészkőfejtőből nyílik 236 m.t.sz.f. magasságban. Természetes bejárata nincs, eredeti forrás kiömlő helyei eltömődtek. Mészkőfejtés közben nyitották meg. A barlang hévizes eredetű.

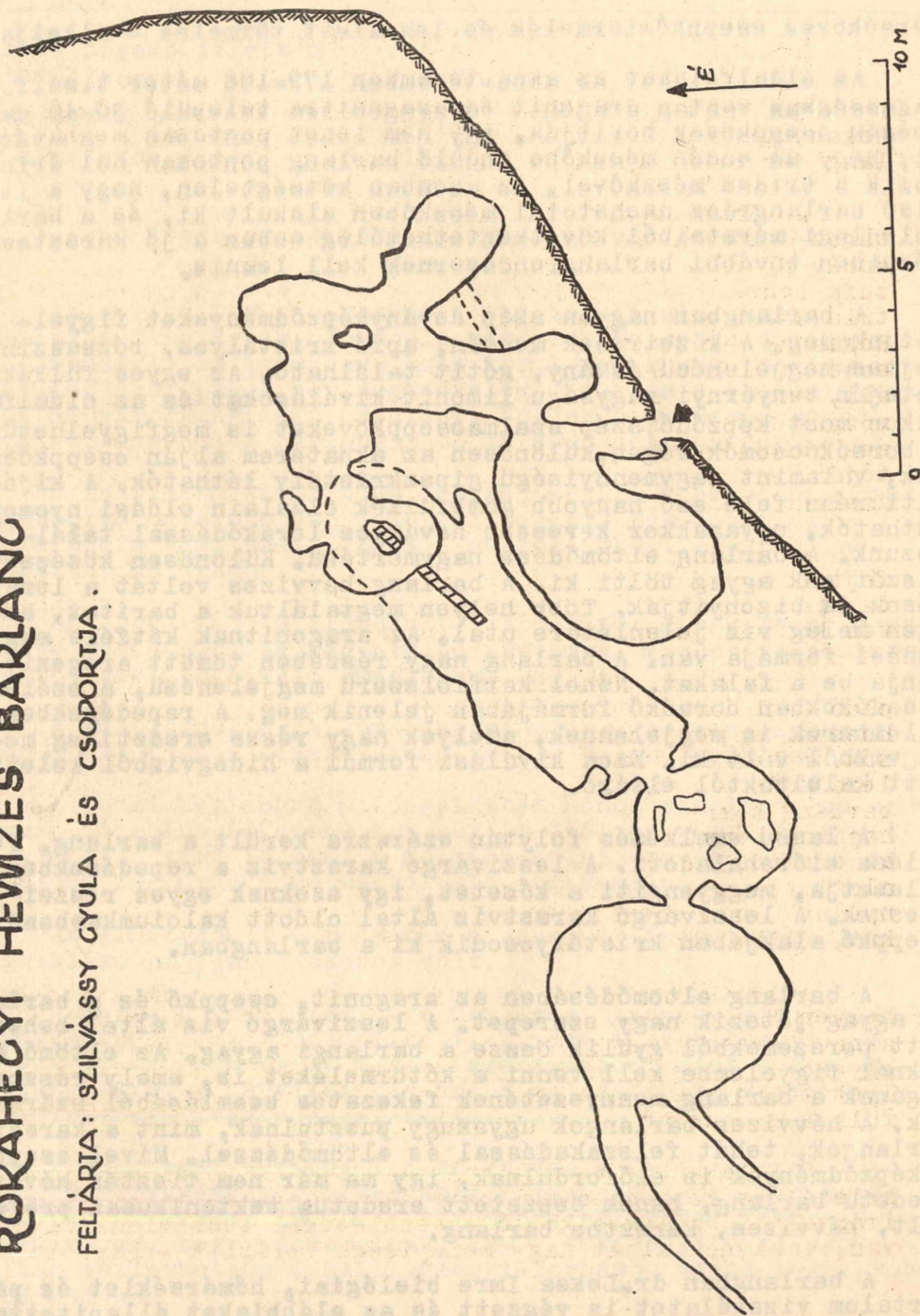
A hévizes barlang tektonikus hasadékon feltörő hév víz oldó hatására keletkezik. Igen jellegzetes alaprajza van, hosszú, egyenes vagy derékszögben megtörő, párhuzamos folyosók. A hévizes barlangot rendszerint nagymennyiségű ásványi lerakódás - aragonit, gipsz, barit, gejzirit, - jellemzi. A barlang környékén a felszínen is megtalálhatók a nyomai a hajdani hév víz-feltörésnek. A barlang nyílása aktív korában az eróziós bázis szintjéhez igazodott, de maga a barlang az alatt alakult ki. A barlang járatai 40-60 méter mélyre nyúlnak le a forrásszintjük alá és az alatt csak szűk járatokat, eltömődött hasadékokat találunk.

A jelenleg ismert barlangrész járatai igen meredek, több helyen függőleges, az utolsó szakaszon 34 méter, függőleges akna. Keresztszelvénye, mint általában hévizes barlangoké, egyenetlen. Több helyen 3-6 méter széles teremmé tágul, amelyek többnyire gömbfülkék. Oldalelágazásai között 1-3 m-es kis fülkék is vannak, amelyek néhol több méter magasak.

A falakat, a bejárattól számított 4 méter mélységtől, kristályos képződmények borítják. A legalsó terem és a ráirányuló függőleges kürtő egyesülésénél több oldalfülke is van, amelynek alját nagy mennyiségű "prézli" - borsókó és

RÓKAHECYI HÉWIZES BARLANG

FELTÁRIJA: SZILVÁSSY GYULA ÉS CSOPORTJA.



borsókőves cseppkő-törmelék és lehullott törmelék - alkotja.

Az oldalfalakat az akna-teremben 172-186 méter t.sz.f. magasságban vastag aragonit és aragonitra települő 30-40 cm hosszú cseppkővek borítják. Így nem lehet pontosan meghatározni, hogy az eocén mészkőbe induló barlang pontosan hol érintkezik a triász mészkővel. Az azonban kétségtelen, hogy a legalsó barlangrész dachsteini mészkőben alakult ki, és a barlang jelenlegi méreteiből következtethetőleg ebben a jó karsztosodó kőzetben további barlangrendszernek kell lennie.

A barlangban nagyon szép ásványképződményeket figyelhetünk meg. A kőzetrések mentén, apró kristályos, rózsaszínű, sejtes megjelenésű ásvány, gótit találhatók. Az egyes fülkék tetején tenyérnyi nagyságú limonit kiválásokat és az oldalfalakon most képződő szép szalmacseppkőveket is megfigyelhetünk. A borsókőcsomók végén, különösen az aknaterem alján cseppkőcsomók, valamint nagymennyiségű gipszkristály láthatók. A kijárat rész felé eső nagyobb gömbfülkék oldalain oldási nyomok láthatók, ugyanakkor kevesebb ásványos lerakódással találkozunk. A barlang eltömődése nagymértékű. Különösen középső szakaszát sok agyag tölti ki. A barlang hévizes voltát a lerakódások is bizonyítják. Több helyen megtaláltuk a baritot, amely igen meleg víz jelenlétére utal. Az aragonitnak kétféle megjelenési formája van. A barlang nagy részében tömött aragonit vonja be a falakat. Néhol karfiolszerű megjelenésű, a széles hasadékokban borsókő formájában jelenik meg. A repedésekben a kalciterek is megjelennek, amelyek nagy része eredetileg melegvizből vált ki. Ezen kiválási formái a hidegvizből keletkezett kalcitoktól eltérő.

A lassu emelkedés folytán szárazra került a barlang. Pusztulása előrehaladott. A leszivárgó karsztvíz a repedésekben málasztja, meggyengíti a kőzetet, így azoknak egyes részei leesnek. A leszivárgó karsztvíz által oldott kalciumkarbonát cseppkő alakjában kristályosodik ki a barlangban.

A barlang eltömődésében az aragonit, cseppkő és a barlangi agyag játszik nagy szerepet. A leszivárgó víz által behordott porszemekből gyűlik össze a barlangi agyag. Az eltömő anyagoknál figyelembe kell venni a kőtörmeléket is, amely részben magának a barlang mennyezetének fekezetes beomlásából származik. A hévizes barlangok ugyanúgy pusztulnak, mint a karsztos barlangok, tehát felszakadással és eltömődéssel. Mivel cseppkőképződmények is előfordulnak, így ma már nem tisztán hévizes eredetű barlang, hanem összetett eredetű, tektonikusan preferált, hévizes, karsztos barlang.

A barlangban dr. Leksa Imre biológiai, hőmérséklet és páratartalom vizsgálatot is végzett és az alábbiakat állapította meg.

Mérés helye.	Hőmérséklet. C.	Párateltség. %
5 m-es hágosó felett a gömbfülkében	8,7	95
Alsó terem	10,0	99
34 m-es akna alján	14,5	99

A hőmérséklet méréskor a külső levegő -4 C volt.

Az ugróvillas rovarokból 4 faj került elő, ezek: *Oxychiurus fimetarius*, *Folsomia candida*, *Folsomia quadrioculata*, *Arrhepalites pygmaeus*. Ezek közül egyik sem troglobiont /barlanglakó/, csak barlangkedvelők. Érdekes a *Folsomia candida* magyarországi előfordulása. Nálunk csak barlangokból ismeretes. Más budai barlangokból is szép számban került elő.

A fentiekén kívül több légyfaj került a csapdába. Ezek legtöbbször határozottan felszíni faj, pl. kék dongólégy /*Galliphora vomitoria*/. Ezek a munkálatokkal egyidejűleg juthattak az üregbe.

Egy bogárfaj is előkerült, valószínűleg egy *Trechus*-faj, pontos meghatározása még nem történt meg. Minden valószínűség szerint barlangkedvelő /*Woglophus*/ faj.

A fentiekből arra következtethetünk, hogy a barlangnak ezen a szintjén a hasadékokban is élő fajok fordulnak csak elő.

A budai barlangok mindegyikében honos százlábu, az endemikus *Lithobius infernus* nem került elő, de várható. A Mátyás-hegyi-barlangnak is csak a mélyebb szintjein él. Valószínűleg a később feltárandó részekből elő fog kerülni.

Az elhelyezett 6 pohárban a bekerült fajok számszerinti megoszlása nagyjából azonos volt.

A barlang korát tekintve, nem lehet nagyon idős képződmény. Magasabban nyílik /236 m t.sz.f./, mint a Szemlőhegyi- és Pálvölgyi-barlang és 16 m-el alacsonyabban, mint a Ferenchegy-barlang. Ezek a hévizes barlangok valószínűleg egykorúak és a pleisztocén legelején alakultak ki.

A Rókahegyi barlang 1,8 km-re van a Csillaghegyi-fürdő langyos forrásától, s mivel köztudomású az, hogy Budapest hévizei általában ÉNy-DK-i törésvonalak mentén törnek fel, valamint az, hogy vándorolnak, így a Rókahegyi barlangot méltán tekinthetjük a Csillaghegyi-források egyik legnagyobb ősjáratának.



A RÓKAHEGYI- BARLANG HOSSZMETSZETE

Ezen a helyen is köszönetet mondok Kincses Julia kartársnőnek, dr.Kriván Pál, dr.Loksa Imre és Ozoray György kartársaknak, akik szaktudásukkal segítették a Budapesti Vámör Egyesület Barlangkutató Csoportjának munkáját, valamint Hégráth Gyula és csoportjának, a kifejtett lelkes munkáért.